

Tadeusz Smakowski (1950–2019)

Tadeusz Smakowski urodził się 25 października 1950 r. w Kluczborku. Jego mama i babcia po wojnie zostały przesiedlone z Drohobycza, a ojciec pochodził z Zagłębia. Rodzice spotkali się w Kluczborku, a Tadeusz był ich jedynym dzieckiem.

Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego w Kluczborku w 1968 r. Tadeusz rozpoczął studia na ówczesnym Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, które ukończył w 1973 r., uzyskując tytuł magistra inżyniera geologa górniczego o specjalności geologia złóż rud. To właśnie Kraków – przez niemal 35 lat – był najdłuższym domem Tadeusza.

Tadeusz Smakowski był zawodowo związany z kilkoma instytucjami, przy czym niewątpliwie najdłuższą z Państwowym Instytutem Geologicznym (1974–1985, 2002–2017), a zapewne najintensywniej – z Instytutem Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN (1989–2002, 2007–2019). Pracę zawodową rozpoczął w 1974 r. w ówczesnym Instytucie Geologicznym, gdzie w latach 1975–1985, asystując dwóm mistrzom geologii gospodarczej i złożowej – profesorom Andrzejowi Bolewskiemu i Hubertowi Gruszczykowi – jako współautor, a zarazem redaktor koordynator, przyczynił się do przygotowania i wydania 16 tomów serii monograficznej *Surowce mineralne świata*. Były one publikowane w latach 1976–1987. Zajmował się wtedy także licznymi pracami z zakresu gospodarki surowcami mineralnymi w Polsce i na świecie oraz ocen wartości zasobów złóż i ekonomiki górnictwa. Ważną pracą, przygotowaną w 1979 r. wspólnie z profesorami Bolewskim i Gruszczykiem, było pierwsze *Studium bilansu gospodarki surowcami mineralnymi Polski w latach 1971–1976* (1979).

W 1981 r. Tadeusz Smakowski był konsultantem UNIDO w Mauretanii w projekcie koncentrującym się na poszukiwaniu i rozpoznawaniu czarnych piasków na wybrzeżu Atlantyku pomiędzy Nouakchott a Nouadhibou, przy granicy z dawną Saharą Hiszpańską. Tadeusz – ze współautorem tego wspomnienia [RS] – brał udział we wszystkich etapach prac poszukiwawczych, poczynając od zdjęcia geofizycznego (magnetyka i radiometria) poprzez etap wierceń i opróbowań po wstępne analizy mineralogiczne. Po powrocie do Polski prowadził badania laboratoryjne i współuczestniczył w przygotowaniu raportu końcowego, który przyjęty został przez UNIDO w 1983 r. Ale wyprawa mauretańska była dla Tadeusza, wychowanego w sierniężnym świecie Polski lat 50. i 60., okazją do zetknięcia się z bogatym Paryżem, a równocześnie doświadczeniem czegoś zupełnie innego: Afryki – Senegalu i Mauretanii, z wspaniałą przyrodą i przyjaznymi ludźmi. Ta podróż była spełnieniem chłopięcych, skrytych marzeń, w których Czarny Łąd wydawał się oazą szczęścia. Praca z różnej narodowości ekspertami ONZ miała wpływ na korektę jego podejścia do uprawiania zawodu geologa prospektora. Tam w Afryce musiał podjąć po 13 grudnia 1981 r. ważną decyzję. Na propozycję emigracji do Kanady lub Francji odpowiedział, podobnie jak pozostali: dziękuję, brzmi fascynująco, ale moje miejsce jest nad Wisłą. Drugi i ostatni raz Tadeusz zetknął się z Afryką w 2011 r., kiedy razem z innym współautorem tego wspomnienia [SW] uczestniczył w misji

eksploracyjnej na zlecenie KGHM w Angoli. Penetrując wystąpienia miedzi w dolnokredowym atlantyckim basenie osadowym, był przekonany, że jest to świetny teren do eksploracji. Podczas pobierania próbek na masywie karbonatowym Catanda, wobec powszechności pirochloru, miał pewność, że możliwe jest tam udokumentowanie złoża pierwiastków ziem rzadkich i niobu. To była zupełnie inna Afryka niż w Mauretanii: zielona, z trawami sięgającymi 3 m, z niebywale bujnymi gajami palmowymi i bananowymi w kalderach Catandy. Wieczorami, siedząc w restauracji na brzegu Atlantyku, zajadaliśmy się lokalnym smakołykiem zamawianym przez nas biegle po portugalsku: *garoupa grelhada com batata frita*. Te same znakomite ryby Tadeusz jadł 30 lat wcześniej w Mauretanii.

W 1985 r. T. Smakowski rozpoczął pracę dydaktyczną na swoim macierzystym Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Do 1991 r. prowadził tam wykłady i seminaria z przedmiotów: gospodarka surowcami mineralnymi, surowce mineralne świata, ekonomika zasobów kopalni. Równolegle był zaangażowany w realizację dwóch dużych projektów badawczych: Centralnego Programu Badań Podstawowych 04.10. *Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego* pod kierunkiem profesora Stefana Kozłowskiego oraz Centralnego Programu Badawczo-Rozwojowego 1.7. *Zwiększenie efektywności pozyskiwania i w wykorzystania surowców mineralnych*, którego liderem był profesor Roman Ney.

Intensywna realizacja zadań w ramach drugiego z wymienionych programów przyczyniła się do jego zatrudnienia w 1989 r. w ówczesnym Centrum Podstawowych Problemów Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN (od 1998 r. Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN). Tadeusz utworzył zespół, który rozrastał się w kolejnych latach, zajmujący się analizą gospodarki surowcami mineralnymi oraz szeroko rozumianą polityką surowcową. W latach 1989–2002 był tam kierownikiem Pracowni Polityki Surowcowej, a w okresie 1992–1999 dodatkowo kierownikiem Zakładu Polityki Surowcowej i Energetycznej.

W ramach działalności Pracowni Polityki Surowcowej IGSMiE PAN, z inicjatywy profesorów Andrzeja Bolewskiego i Romana Neya, zespół pod kierunkiem Tadeusza Smakowskiego opracował metodykę bilansowania gospodarki surowcami mineralnymi, a następnie rozpoczął wydawanie roczników: *Bilans gospodarki surowcami mineralnymi Polski i świata* (od 1993 r.) oraz *Minerals Yearbook of Poland* (od 1997 r.), których Tadeusz był współredaktorem i współautorem. Od roku 1996 był on także współautorem 6 tomów serii monograficznej *Surowce mineralne Polski* wydawanej przez ten instytut.

Także w tym okresie Tadeusz był kierownikiem licznych opracowań i ekspertyz dla Ministerstwa Środowiska, dotyczących m.in. gospodarki surowcami mineralnymi, rozwiązań prawnych i ekonomicznych związanych z koncesjonowaniem poszukiwań i eksploatacji złóż kopalni, gospodarki złożami kopalni, opłat eksploatacyjnych, opłat za ustanowienie użytkowania górniczego. Przez wiele lat był członkiem Rady Geologicznej przy Ministrze Środowiska, niejednokrotnie służąc także jako ekspert tematyczny w Ministerstwach: Środowiska, Gospodarki oraz Skarbu Państwa.

Od 1992 r. wraz z zespołem Pracowni Polityki Surowcowej IGSMiE PAN rozwijał prace w zakresie studiów wykonalności (*prefeasibility* lub *feasibility study*) oraz analiz *due diligence* m.in. dla KGHM Polska Miedź S.A., kopalni Bogdanka i innych kopalń węglowych, PGNiG S.A., a także – a może przede wszystkim – dla bardzo licznych firm górnictwa skalnego. Bardzo często były one związane z prowadzonymi procesami przekształceń własnościowych tych firm. Zaangażowany był też w prace z zakresu wyceny wartości złóż kopalni, wyceny wartości firm surowcowych, prognoz surowcowych, a także geologii środowiskowej (mapy geologiczno-gospodarcze i geosrodowiskowe). Tu w sposób szczególny została wykorzystana jego ugruntowana wiedza geologiczna, skonfrontowana w ujęciu praktycznym z wielorakimi uwarunkowaniami prawnymi, technicznymi, ekonomicznymi i środowiskowymi.

Tadeusz Smakowski był twórcą i przez wiele lat główną twarzą cyklicznych konferencji *Aktualia i perspektywy gospodarki surowcami mineralnymi*. Pierwsza z tych konferencji odbyła się w grudniu 1990 r. Niestety, Tadeusz nie doczekał jubileuszu 30-lecia konferencji, który będzie miał miejsce w 2020 r.

Rok 2002 przyniósł poważne zmiany w życiu Tadeusza. Wtedy rozpoczęła się warszawska część jego życia. Stając się ponownie pracownikiem Państwowego Instytutu Geologicznego, w dniu 1 lipca tego roku objął w nim funkcję kierownika Zakładu Geologii Gospodarczej, którą pełnił do 2005 r. W latach 2003–2012 był przedstawicielem Polski w Raw Materials Supply Group UE w Brukseli.

Równolegle, w latach 2002–2006 Tadeusz Smakowski był pracownikiem ówczesnego Ministerstwa Skarbu Państwa, gdzie był koordynatorem zespołu ds. udostępniania informacji geologicznej (w tym czasie była to kompetencja tego resortu). Pomysł wykorzystania Tadeusza do tej pracy wyszedł od jednego ze współautorów tych słów [KSz], który wiedział jak bardzo kompetentny i zaangażowany był on w tematach związanych z wyceną wartości aktywów geologicznych, a w MSP chodziło głównie o wycenę informacji geologicznej pozyskanej z wykorzystaniem środków Skarbu Państwa.

Od 2007 r., pozostając pracownikiem Państwowego Instytutu Geologicznego, Tadeusz Smakowski wrócił także do pracy w Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, zajmował się ponownie przygotowaniem roczników *Bilans gospodarki surowcami...* oraz *Minerals Yearbook of Poland*. W znaczącym stopniu zaangażował się także w realizację projektu *Strategie i scenariusze technologiczne zagospodarowania i wykorzystania złóż surowców skalnych* pod kierunkiem profesora Jerzego Bednarczyka. W tym samym okresie Tadeusz został członkiem założycielem Polskiego Stowarzyszenia Wyceny Złóż Kopalni, współautorem *Kodeksu Wyceny Złóż Kopalni POLVAL* przygotowanego przez to stowarzyszenie, wreszcie – uzyskał w nim tytuł Taksatora Złóż Kopalni.

Pracę w Państwowym Instytucie Geologicznym zakończył w 2017 r., przechodząc na emeryturę. Do śmierci pracował w Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, w gronie swoich wychowanków.

Poza wspomnianą działalnością naukowo-badawczą i dydaktyczną, poczynając od lat 90. Tadeusz był niezależnym doradcą w wielu firmach zajmujących się kruszywami zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Do każdego złoża podchodził indywidualnie, jak do człowieka. Był *ojcem chrzestnym* kilkunastu zakładów eksploatacji kruszyw mineralnych. Współpracując z prywatnymi przedsiębiorcami oraz dużymi zakładami surowców skalnych, doskonale rozumiał problemy, z jakimi się borykali. Stąd też, pod koniec pierwszej dekady XXI w. był inicjatorem powołania Polskiej Izby Kruszyw Mineralnych. Niestety, z różnych względów izba ta ostatecznie jednak nigdy nie powstała.

Mimo postępującej choroby, która ograniczyła Jego sprawność fizyczną i mobilność, w ostatnich latach Tadeusz był ciągle aktywny zawodowo. Przez kilka ostatnich lat pracował w systemie telepracy. Mimo tej zmiany wciąż utrzymywaliśmy żywe kontakty towarzyskie i zawodowe. Byliśmy Mu pomocni w wielu potrzebach codziennego życia od zakupów lekarstw i wizyt u lekarzy, po dostawy żywnościowe. Zmieniająca się fizyczność nie odebrała Mu uroku, ciągle był wspaniałym rozmówcą i gawędziarzem.

W mieszkaniu zawsze rozbrzmiewała muzyka, dobry blues, którego był znawcą i wielbicielem. Wszystkie ściany w mieszkaniu były obstawione regalikami ze starannie poukładanymi płytami CD z tym gatunkiem muzyki. Tam, gdzie jeszcze było miejsce, stały książki o tematyce historycznej, gdyż historia Polski była kolejną pasją Tadeusza. W prywatnych rozmowach używał On swojego specjalnego klucza dla określenia osób z nim współpracujących lub znanych w branży geologicznej. Wszyscy podpisani pod tym tekstem mieli swoje przydomki, nie zawsze początkowo wiedząc jak brzmią. Z czasem sami je przejmowali od Tadeusza i stosowali jako skrótów oraz wyróżniki.

Tadeusz Smakowski był człowiekiem o intrygującej osobowości i szerokich horyzontach myślowych, życzliwym i pomocnym innym, obdarzonym dużym poczuciem humoru. Był także znakomitym Kolegą i Przyjacielem. Wielokrotnie służył swoją ogromną wiedzą i doświadczeniem w realizacji prac naukowych czy zleceń przez przemysł. Nigdy nie skoncentrował się na sformalizowaniu swojej wiedzy w postaci uzyskiwania stopni i tytułów naukowych. Choć nie dbał o tytuły i honory, to był jednym z niekwestionowanych krajowych autorytetów z zakresu geologii gospodarczej i złożowej oraz gospodarki surowcami mineralnymi. Mimo że umarł jako magister inżynier geologii, to jego dorobek bez wątpienia świadczy o klasie profesorskiej. Nie ścigał się w tytułomani, miał za dużo spraw zawodowych, osobistych i rodzinnych na głowie. Tym niemniej dwa razy podjął próby przygotowania pracy doktorskiej. Pierwszy raz na początku lat 80. u profesora Gruszczyka z tematyki dotyczącej złóż rud Zn-Pb w zachodniej części monokliny śląsko-krakowskiej, ale przedwczesna śmierć profesora przyczyniła się do tego, że doktorat Tadeusza, napisany w 80%, nigdy nie został dokończony. Głęboka wiedza Tadeusza na temat krajowej branży kruszyw miała stać się już w latach dwutysięcznych asumptem do napisania rozprawy doktorskiej z tej tematyki u jednego z autorów tego wspomnienia [KSz], ale ostatecznie Tadeusz pozostał twardą sztuką i nie dał się zagonić do pracy nad doktoratem. Był niezależny i samorządny w maksymalnym wywalczonym dla siebie zakresie, miał wyraziste poglądy. Wychowany przez dawnych mistrzów – profesorów Bolewskiego i Gruszczyka, posiadał niezwykle szeroką i zarazem głęboką wiedzę geologiczną, sam był ważnym nauczycielem i wychowawcą wielu osób, w tym jednego ze współautorów tego tekstu [KG]. Gdy pełnił funkcje kierownicze zawsze wykazywał się dużą inicjatywą i operatywnością, wielkimi zdolnościami organizacyjnymi, szerokim spojrzeniem na podejmowane tematy merytoryczne. Był świetnym szefem i nauczycielem – życzliwym, wesołym, szczodrym, sprawiedliwym, ale i bardzo wymagającym.

Tadeusz był bezwarunkowo oddany swojej rodzinie, swoim dzieciom i wnukom. Bardzo silnie emocjonalnie był związany ze swoją babcią. Zawsze znalazł pretekst, by w trakcie rozmowy przy stole wspomnieć o tym, jakie to wspaniałości kuchni wschodniogalicyskiej babcia gotowała i wypiekała dla swojego wnuczka.

Tadeusz Smakowski zmarł 23 stycznia 2019 r. w Warszawie po długiej i ciężkiej chorobie. Został pochowany 1 lutego 2019 r. w rodzinnym Kluczborku, obok rodziców i swojej ukochanej babci.

Cześć Jego pamięci!

Wybrane pozycje autorstwa Tadeusza Smakowskiego

- SMAKOWSKI T. 1975 – Kopaliny użyteczne Egiptu. *Prz. Geol.*, 23 (8): 408–412.
- BOLEWSKI A., GRUSZCZYK H., SMAKOWSKI T. 1979 – Studium bilansu gospodarki surowcami mineralnymi Polski w latach 1971–1976. *Wyd. Geol. Warszawa*.
- SMAKOWSKI T. 1992 – Geological prognosis of potential zinc and lead resources for Triassic formations in the Silesian-Cracow region in southern Poland. *Mathemat. Geol.*, 24 (6): 693–703.
- JAKUBIAK Z., SMAKOWSKI T. 1994 – Classification of mineral reserves in the former Comecon countries. *Geol. Soc. Spec. Publ.*, 79: 17–28.
- GALOS K., SMAKOWSKI T. 1997 – Mineral building materials industry in Poland – current position and future trends. *Gosp. Sur. Min.*, 12 (4): 509–528.
- SMAKOWSKI T., GALOS K. 2001 – Evolution of mineral aggregates market in Poland. *Gosp. Sur. Min.*, 17 (4): 19–38.
- GALOS K., SMAKOWSKI T., SZLUGAJ J. 2003 – Flue-gas desulphurisation products from Polish coal-fired power-plants. *Appl. Energ.*, 75 (3–4): 257–265.
- SMAKOWSKA-FILIPEK M., SMAKOWSKI T. 2008 – Rozwój konkurencji na rynku naturalnych kruszyw piaskowo-zwirowych w Polsce w latach 2000–2006. *Gosp. Sur. Min.*, 24 (4/4): 349–379.
- SMAKOWSKI T., SPECZIK S. 2008 – Kierunki polityki surowcowej Polski. *Gosp. Sur. Min.*, 24 (4/4): 381–393.
- GALOS K., SMAKOWSKI T. 2008 – Nowa polityka surowcowa Unii Europejskiej w obszarze surowców nieenergetycznych. *Gosp. Sur. Min.*, 24 (4/4): 75–90.
- GALOS K., SMAKOWSKI T., LEWICKA E. 2010 – Podstawowe trendy zmian w gospodarowaniu surowcami mineralnymi w Polsce na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat. *Zesz. Nauk. IGSMiE PAN*, 79: 7–30.
- WOŁKOWICZ S., SMAKOWSKI T., SPECZIK S. (red.) 2011 – Bilans perspektywicznych zasobów kopalni Polski wg stanu na 31 XII 2009 r. *Wyd. Państw. Inst. Geol., Warszawa*.
- GALOS K., NIEĆ M., RADWANIEK-BAK B., SMAKOWSKI T., SZAMAŁEK K. 2012 – Bezpieczeństwo surowcove Polski – ocena sytuacji w zakresie kopalni nieenergetycznych. *Biul. Państw. Inst. Geol.*, 452: 33–42.
- GALOS K., NIEĆ M., RADWANIEK-BAK B., SMAKOWSKI T., SZAMAŁEK K. 2012 – Bezpieczeństwo surowcove Polski w Unii Europejskiej i na świecie. *Biul. Państw. Inst. Geol.*, 452: 43–52.
- GALOS K., NIEĆ M., RADWANIEK-BAK B., SMAKOWSKI T., SZAMAŁEK K. 2012 – Bezpieczeństwo surowcove Polski – bariery pokrycia krajowych potrzeb surowcowych w zakresie kopalni nieenergetycznych. *Biul. Państw. Inst. Geol.*, 452: 53–57.
- BORCZ A., BURKOWICZ A., CIEPLIŃSKI A., GALOS K., GUZIK K., KOZIOŁ W., MACHNIAK Ł., NOWACKA A., RESAK M., SMAKOWSKI T., SZLUGAJ J., TOMASZEWSKA H. 2013 – Scenariusze zapotrzebowania na kruszywo naturalne w Polsce i w poszczególnych jej regionach. *Wyd. Poltegor-Institut, Wrocław*.
- SMAKOWSKI T., WOŁKOWICZ S., MIECZNIK J.B. 2013 – Możliwe źródła zaopatrzenia w paliwo potencjalnych elektrowni jądrowych w Polsce. *Zesz. Nauk. IGSMiE PAN*, 85: 295–307.
- GALOS K., SMAKOWSKI T. 2014 – Wstępna propozycja metodyki identyfikacji surowców kluczowych dla polskiej gospodarki. *Zesz. Nauk. IGSMiE PAN*, 88: 59–80.
- SMAKOWSKI T., SZAMAŁEK K. 2016 – Prawno-ekonomiczne uwarunkowania gospodarki złożami i surowcami mineralnymi. *Zesz. Nauk. IGSMiE PAN*, 96: 265–277.

Udział w publikowanych ważnych seriach wydawniczych

- SUROWCE MINERALNE ŚWIATA – praca pod redakcją A. Bolewskiego, 16 tomów wydanych w latach 1976–1987; redaktor koordynator i współautor.
- ENCYKLOPEDIA SUROWCÓW MINERALNYCH – praca pod redakcją A. Bolewskiego, 4 tomy wydane w latach 1991–1994; współautor.
- BILANS GOSPODARKI SUROWCAMI MINERALNYMI POLSKI I ŚWIATA – 20 roczników, od 1993 r.; współredaktor i współautor.
- MINERALS YEARBOOK OF POLAND – 17 roczników, od 1997 r.; współredaktor i współautor.
- SUROWCE MINERALNE POLSKI – praca pod redakcją R. Neya, 11 tomów wydanych w latach 1996–2009, współautor 6 tomów.

*Krzysztof Galos, Ryszard Strzelecki,
Krzysztof Szamałek, Stanisław Wołkiewicz*